

GOSPODIN U SVOME HRAMU

/Poslanica na Svijećnicu/

PROROK MALAKIJA, nazvan od Židova pečatom i svršetkom proroka, živio je po općem mišljenju poslije babilonskog ropstva. Proročku službu je vršio za vrijeme Ezdre i Nehemije u drugoj polovini 5. st. prije Krista.

Glavna je tema knjige: Bog ljubi Izraela, iako Izrael nema povjerenja u tu ljubav. Grijesi naroda i svećenstva priječe Gospodina da dijeli obilnije darove i milosti. Budući da su Židovi počeli sumnjati i u Božju pravdu, Bog im je po proroku navijestio da će on zaista doći: kaznit će opake a pročistiti dobre. U dan dolaska Gospodnjeg bit će svakome jasna različita sudbina onih koji Gospodu iskazuju poklon i onih koji taj poklon uskraćuju /3,1-4/. Granat će "sunce pravde" /4,2/ - Isus koji zrakama svoji milosti donosi spasenje čitavom svijetu. Izraz "sunce pravde" primjenjen na Krista igrao je ulogu u određivanju liturgijskog svetkovanja Božića i Boga javljenja. Poslanica na blagdan Svijećnice uzeta je iz Malakije 3, 1-4:

1 Gle, ja šaljem glasnika svoga da pripravi put pred licem mojim.

I iznenada će doći u svoj hram Gospodin koga vi tražite i glasnik zavjeta koga vi želite.

Gle, doći će, govori Gospodin vojskâ.

2 Tko će podnijeti dan njegova dolaska i tko opstati na njegov pogled?

Jer je on kao oganj talioća
 istrava sapunjača bjeljara.
 3 On će sjesti da tali i čisti srebro,
 i očistit će sinove Levijeve.
 I pročistit će ih kao zlato i srebró.
 I prinosit će Gospodinu prinos u pravdi.
 4 I bit će Gospodinu ugodan prinos Jude i
 Jeruzalema kao u danima prošlosti
 i davnim godinama.

- Liturgija Svijećnice pokazuje nam,
 kako Crkva vještim prstima hvata tkivo ob-
 jave Staroga Zavjeta i primjenjuje na Isu-
 sovo prikazanje u hramu.

1. Malakija ne razlikuje prvi i drugi
 dolazak Gospodnji. Kod njega se u jedno
 stapaju dolazak po kojem Gospodin spasava
 svijet i dolazak na oblacima nebeskim da
 sudi čitavome svijetu. Treba imati na pa-
 meti da nauka o nagradi i kazni poslije
 smrti još nije bila objavljena. Ovdje pro-
 rok dva dolaska Gospodnja spaja u jedno.
 On to čini na taj način da čitaoci jasno
 ne vide da li će taj dan biti vremenski u-
 daljen od dana u koji će Gospodin ući u
 svoj hram. Slično na prvi mah nije jasno
 da li će biti prije prvog i drugog dolas-
 ka jedan isti glasnik. Sada, poslije obja-
 ve Novoga Zavjeta, znamo da je prvi glas-
 nik bio Ivan Krstitelj koji je došao u du-
 hu Ilijinu. Ovdje imamo primjer "kompene-
 tracije" u kojoj se dva događaja vremen-
 ski udaljena slijevaju u jednu jedinstve-
 nu sliku, onako po prilici kako se predo-
 čuju na starim slikama predmeti prostorno
 udaljeni bez obzira na perspektivu. - Gla

snik zavjeta i Gospodin jedna je ista osoba. Gospodin, Gospodar /ha-Adon/ ulazi u svoj hram /hekal/, središte Staroga Zavjeta, u kojemu se ukazivala slava Gospodnja. U pravo na tom mjestu on će se pojaviti. U glasniku zavjeta /malak berith/ ispunjavaju se obećanja dana patrijarsima. Sve ranije sklapane ugovore /zavjete/ on u svojoj osobi vodi do zenita. Sv. Pavao će ga nazvati "posrednikom Novoga Zavjeta" /Hebr. 9, 15/.

2 Gospodin će na svom dolasku biti strašan svima koji su utonuli u opačine i ne vode računa o nutarnjoj i pravoj svetosti. U vrijeme suda uvidjet će svoju zloću. Tog časa bit će odvojena pljeva od pšenice i drozga od plemenite kovine. Sve će ljage biti očišćene u peći ognjenoj i praoni. Prorok upotrebljava riječ trava sapunjača /borith/.

3 Čišćenje pogana u prvom redu službenike oltara. Sveti pisac služi se slikovitim opisom. Talioc u peći čisti od nanoša priljepljene drozge plemenite kovine, u prvom redu zlato i srebro. Koliku svetost traži Gospodin od službenika oltara pokazuje mnoštvo srodnih izraza. Ne radi se tu o samo jednom čišćenju. Gospodin pokušava da popravi svoje svećenike mnogim prijekorima i kaznama. Od svećenika se na poseban način traži čistoća i svetost jer će Gospodinu prinositi čisti prinos /minha/. Malakija /1, 11/ navodi da će u mesijanskom vremenu postojati samo jedna žrtva, "čist prinos", koji treba da prinosi ruke čistih i svetih svećenika.

4 Kako će mesijansko kraljevstvo vući svoje porijeklo iz Jude i Jeruzalema i jer će prinos biti u pravednosti, Gospodinu će zacijelo biti taj prinos ugodan. Spasenje sviju dolazi od Židova a tako i baština Gospodnja u mesijanskom vremenu širi se u nedogled. U davnim vremenima žrtve su bile prikazivane dostojno. To treba da se opet ponovi. Tu istu misao usvaja i liturgija kad u Kanonu sv. Mise spominje da je Gospodin u Starom Zavjetu milostivo primio poklon pravednoga sluge svoga Abe-la, žrtvu patrijarhe Abrahama i velikoga svećenika Melkisedeka.

To su bile žrtve "in odorem suavitatis - na ugodan miris". Koliko li to većma vrijedi za žrtvu sv. Mise u Novom Zavjetu! Ta je žrtva doista čisti prinos a taj prinos treba prikazivati čistim srcem. To u ostal zahtijeva i Pontifikal: "Budite ČISTI, SJAJNI, SVETI!"

.....

K L A N J A N J E K R I Ž U

Dirljiv obred Velikog petka "Klanjanje križu" potječe iz Jeruzalema, gdje se obavljao već u IV stoljeću. Hodočasnica Eterija opisala nam je u svojoj knjižici "Peregrinatio ad loca sancta" potanko kako se taj obred vršio u Jeruzalemu. Vjerujemo da će biti korisno donijeti ovdje taj opis koji se nalazi u poglavljima 36. i 37.

XXXVI I U prve pijetle... dolazi se na mjesto gdje je Gospodin molio, kao što

piše u Evanđelju: "I pođe naprijed koliko se može kamenom dobaciti te počne moliti". Na tom mjestu stoji otmjena crkva. Tu uđe biskup i sav narod, reče se molitva koju odgovara mjestu i danu, a kaže se također i jedan odgovarajući himan. Na to se čita ono mjesto iz Evanđelja gdje je rekao svojim učenicima: "Bdijte da ne padnete u napašt". Pročita se tamo cijelo to mjesto te se opet izgovori molitva. - 2 Potom svi do najmanjeg djeteta silaze odanle pješke zajedno s biskupom u Getsemani pjevajući himne. Kod toga se, zbog vrlo velikog mnoštva koje je iznureno od bdjenja i posustalo od svakodnevnog posta a moraju se spustiti tako velikog brda, silno polagano dolazi pjevanjem u Getsemani. A više je od dvijestotine crkvenih svijeća pripravljeno za tu priliku da si sav narod svijetli. - 3 kad dođu u Getsemani, izgovori se najprije odgovarajuća molitva a onda himan. Na to se čita ono mjesto iz Evanđelja kako je Gospodin uhvaćen. Čim to mjesto bude pročitano nastane toliki jauk, lelek i plač svega naroda da se to jaukanje po svoj prilici čuje sve do grada. Odmah se polazi prema gradu, pješke i u pjevanje himana. Na gradskim vratima prisprije otprilike u onaj sat kada počne čovjek čovjeka raspoznavati. Odatle idu kroz sredinu grada svi do jednoga, uglednici i običan svijet, bogataši i siromasi, svi spremno. Toga dana, naročito, nitko ne odlazi s bdjenja sve do jutra. Takobiskup biva otpraćen iz Getsemanija do vrata i odatle kroz cio grad do /crkve/ Križa. - 4 A kad se dođe pred Križ, već je počeo bijeli dan. Tu se opet čita iz Evanđe

lja ono mjesto gdje dovode Gospodina k Pilatu i sve što je pisano da je Pilat reka o Gospodinu ili Židovima. - 5 Potom biskup progovori narodu da ih ohrabri jer su čitavu noć podnosili napor, a čeka ih napor još preko dana, da ne sustanu, već da se uzdaju u Boga koji će im za taj napor uzvratiti većom naplatom. Kad ih je tako osokolio, kako je već mogao, kaže im: "A sada idite svaki svojoj kući... I poslije šestog sata opet nam se svima ovdje sastati, to jest pred Križem, da se sve do noći posvetimo čitanjima i molitvama."

XXXVII 1 Poslije toga, dakle, pošto je dan razlaz od Križa, još prije nego se sunce popelo, svi revniji odlaze odmah na Sion da se mole pokraj onoga stupa gdje je Gospodin bio bičevan. Vrativši se odanle, malo kod kuće sjednu i odmah su svi spremni. Na Golgoti se iza Križa koji sada stoji /misli se na crkvu!/ postavi biskupu stolica. Biskup sjedne na stolicu, a pred njega se postavi stol prekriven lanenim platnom. Okolo stola stanu đakoni i done se se pozlaćena srebrna kutija u kojoj se nalazi sveto drvo križa. Otvara se i vadi te stavlja na stol drvo križa i natpis. - 2 Kad je to dakle postavljeno na stol, biskup - sjedeći - rukama čvrsto drži vrh svetog drveta a đakoni koji unaokolo stoje čuvaju. To se zato tako čuva jer je običaj da sav narod jedan po jedan dolazi i vjernici i katekumeni, sagibaju se do stola i poljube sveto drvo te prolaze. I budući da je - kažu - ne znam kada netko zagrižac i ukrao od svetoga drveta, zato

sada đakoni koji naokolo stoje tako paze da ne bi tko došao i opet se usudio slično načiniti. - 3 Tako dakle sav narod prolazi jedan po jedan, svi se saginju i najprije se čelom a onda očima dotiču križa i natpi sa te tako cjelujući križ prolaze. A rukom se nitko ne dotiče... Do šestog sata prođe sav narod ulazeći kroz jedna vrata a izlazeći kroz druga..."

ETERIJA nije uzor književnog stila pa ovaj tekst ne iznosimo radi stilske ljepote, već zato da bismo se na tom opisu mogli inspirirati kako bismo mi u našim crkva ma učinili klanjanje križu što dojmljivi - jim i potresnijim.

Premda je Sv. Zbror obreda dozvolio da se klanjanje križu može pojednostavniti tako da ^{se} svi vjernici odjednom poklone, ipak takvo pojednostavnjenje ne treba smatrati idealom. Dušobrižnik ne bi trebao na laku ruku lišiti svoju župu dubokog doživljaja koji je za većinu vjernika sadržan u pojedinačnom prilaženju k svetom simbolu našega spasenja.

Ne treba smetnuti s uma da je taj pojedinačni poklon križu izvrstan čin javnog vjeroispovjedanja. Kroz čitavu godinu će to biti svijetla duhovna točka za mnogoga vjernika. Posebno je ta stvar važna i sili nas na razmišljanje zato što je ljubljene križa dostupno također takvim grješnicima koji su iz bilo kojeg razloga isključeni od svete ispovijedi i pričesti. S tim me u vezi dobro je da razmislimo o pouci koju nam pruža epizoda iz života P. Claude

la. Zaviđajući kršćanima koji su se priče šćivali piše on o sebi: "Ja sam se jedva usudio pomiješati među one koji su dolazili svakog petka u Korizmi da u počitanju ljube trnovu krunu Gospodinovu."

Dakako da pojedinačno ljubljenje križa malo dulje traje i zahtijeva nešto veći napor dušobrižnikov i u pripremanju i u izvođenju svetih obreda. Treba se pobrinuti za red, treba reći nekoliko riječi o hrabrenja vjornicima, treba unijeti žarku i toplu dušu u sveti obred.

Pažljivo razmišljanje Eterijina opisa mnogome će dušobrižniku otkriti nove vidike obreda koji je on više puta vršio, a da nije dosta o njemu razmišljao.

=====

LITURGIČNI DOKUMENTI PIJA XII

4. Vsi se še spominjamo, s kakšnim veseljem so prijatelji liturgije in s kakšno skepso so mnogi duhovniki sprejeli v letu 1951 CBNCVO VELIKONOČNE VIGILIJE. Do voljena je bila prvič le za to leto za poskušnjo, naslednje leto spet za poskušnjo za tri leta. Medtem so v Rim prihajale prošnje škofov in duhovnikov, naj se reformira ves VELIKI TEDEN. Komisiji za liturgično reformo je Pij XII. naročil, naj izdelala predloge za celotno reformo. Leta 1953 so bili predlogi za zadnje tri dni izdelani, toda resna bolezen Pija XII. je objavo preprečila. Zopet je bila za eno leto dovoljena le velikonočna vigilija. Komisija je imela čas, da tako temeljite posege